

Amikor még volt Frankfurtban könyvvásár

Egy 1991-es visszatekintés

Könyv: → papírból előállított, hosszanti élüknél egybefogott azonos méretű lapok, melyek rendszerint mindkét oldalukon nyomtatva voltak. Gensfleisch, más néven → Gutenberg óta cserélhető betűkkel szedve, később cserélhető → szerzőkkel. A tartalom tetszőleges. Az utolsó időszakban túlnyomóan népszerűsítő témákkal, de gyakorta lelki panaszokkal (→ új siránkozás, → közérthető irodalom, → Magvető-kultúra), amelyek napjainkra nyugtatókkal szabályozhatók, s ez a → szépirodalom eltűnéséhez vezetett. Megírását követően a könyv tartalma többé nem módosítható, aminek eredményeképp sok szerző nevét kellett idejekorán törölni, mert bizonyíthatóan irodalmi divatok követőinek mutatkoztak.

A könyvvásár története

1464.: Az első írásos emlék könyvek árusításáról a frankfurti vásáron. Kezdetben a „könyvnyomdászok” (Gutenberg 150–200-as példányszámokban nyomtatta kiadványait) maguk árulták portékájukat. Később utazó árusok, „könyvvivők” helyettesítették őket a piacon.

Ésszerűsítve: a kiadó könyvárús tevékenysége.

1542.: IV. Pál pápa összeállíttatja az első → „Index librorum prohibitorum”-ot (tiltott könyvek lajstroma).

Ésszerűsítve: katolikusok önálló véleményalkotása.

1714. január 7.: Henry Mill londoni vízműmérnök szabadalmaztatja készülékét, az → *írógép* őseit, amellyel vakok írhatnak.

Azóta vaksággal sújtottak is tevékenykedhetnek írókként, ami az irodalom meglepően gyors felvirágzásához vezetett.

Ésszerűsítve: a → látnokság

1764 június: „Az elmúlt vásárban magam s másbéliek a maynai Frankfurttól búcsút vevénk, ahhol a könyvadás-vásárt ekképp feledésbe temettük.” – jegyzi fel Philipp Erasmus Reich könyvnyagkereskedő. A könyvadásítás központja időközben Lipcse lett.

Ésszerűsítve: kisebb kirakodóhelyek működése a vezető lipcsei könyvvásár javára.

1874.: Az amerikai piacon feltűnik az első, később „Remington I” néven ismert *írógép*.

Ésszerűsítve: a kézírásos kézirat

1933. május 10.: Német egyetemi városokban nemkívánatos szerzők → Freud, → Kästner, → Tucholsky) könyveit égetik el. A szokás keresztény hagyományra megy vissza. „... sokan könyveiket is elhozták, és mindenki szeme láttára elégették őket. Ezek értékét ötvenezer ezüstre lehetett becsülni. Így az Úr szava egyre terjedt, s nagy mértékben megszilárdult.” (Apostolok Cselekedetei 19, 19.)

Ésszerűsítve: a német nép önálló véleményalkotása. A folyamatot azóta részben visszafordították.

1949.: az első nyugatnémet könyvvásár a Frankfurt am Main-i Paulskirchében.

Ésszerűsítve: belső német határproblémák és → Poroszország (akkor még → Német Demokratikus Köztársaság) bürokráciájából adódó problémák.

1979.: → Alvin Toffler amerikai író („A jövő sokkja”) kísérletezni kezd a szövegszerkesztővel. Egyre több szerző ismeri fel e rendszerek előnyeit. Az író tetszőleges gyakorisággal korrigálhatja könyvét a képernyőn, s végül a csatlakoztatott nyomtatón ki is nyomtathatja.

Ésszerűsítve: a szövegváltozatok és a tisztázat gépelése.

1981. május 10.: „A Könyv Napja”. Helmut Schmidt német szövetségi kancellár elismerőleg nyilatkozik a könyvekre kivetett fogyasztási adó felére csökkentéséről, s a könyvesboltokat „szellemi benzinkutak jól kiépített hálózatának” titulálja. Az erősen emelkedő benzinárak hatására a pénzügyminisztérium egy évvel később megkísérli a fogyasztási adó kedvezményének (6,5 százalék) felszámolását a 13 százalékos teljes adóarány javára.

Ésszerűsítve (kísérlet): a könyvhegy egy része. A próbálkozás nem sikerül.

1981.: Az amerikai Addison-Wesley műszaki könyvkiadó a szerzők dolgozószobáiba terminálokat telepít, amelyek a kiadói komputerrel, az pedig a gyártóéval áll összeköttetésben.

Ésszerűsítve: a szerző szövegszerkesztője, a kézirat, a lektori jelentés és a szedés.

1981.: Az uborkaszegzon a Német Szövetségi Köztársaságban felfűti a kedélyeket, s ennek következményei lesznek:

1982.: A könyvtárak költségvetését radikálisan csökkentik. Hamburg és Köln 25 százalékot töröl, Bréma és Wuppertal 1/3-ot, Osnabrück a keret felét, Gelsenkirchen pedig 70 százalékát. Duisburgban 12 kerületi könyvtárat zárnak be. De nem csak a kormányzó testületek spórolnak. A Württembergi Tartományi Könyvtár egy negyeddal csökkenti kiadásait. A könyvtárak csupán 1981-ben közel tízezer folyóiratrendelést mondanak vissza. Kezdetét veszi a hagyományos könyvtárrendszer leépítése.

Ésszerűsítve: az alaptörvény ötödik cikkelyében meghatározott járulékos költségek egy része („Mindenkinek állampolgári joga ... az általánosan hozzáférhető információs források korlátlan igénybevétele”).

1982 március: A Münchener Városi Könyvtárak 658 022 kikölcsonzött médiaegységgel (könyvek, folyóiratok, kazetták, játékok) százéves fennállásuk legmagasabb havi statisztikáját teljesítették.

1982 május: A rendőrség Harold Robbins „Goodbye Janette” című, → pornográfia vádjával betiltott könyvét keresve müncheni könyvesboltokat kutat át. Johanna Koch, a Haidhauser könyvesbolt képviselője kijelenti: „Egyetlen példányunk sem volt már raktáron”. A nyomozással megbízott hivatalnok eljárással fenyegetőzik, mert a bolt korábban megrendelte és árusította a könyvet.

Ésszerűsítve: az önálló döntési joggal rendelkező olvasó.

1985. október 8.: → Gerhard Stoltenberg német szövetségi kancellár a könyvvásáron tartott programbeszédében bejelenti az → „Össznémet Nemzeti Adatbank” (Große Allgemeine Datenbank Germany Total, GADGET) megalapítását. A kiadók még ezen a könyvvásáron megállapodást kötnek, hogy a könyveket a továbbiakban nem nyomtatják ki, hanem a mindenki számára hozzáférhető GADGET-be táplálják.

Ésszerűsítve: könyv és könyvkereskedelem.

1986. május 1.: Az újonnan alakult médiaszakszervezetbe tömörülő szerzők a felszámolás előtt álló → Berlini Kongresszusi Központ még működő részében kinyilvánítják igényüket, hogy alkotásaikat a továbbiakban munkastúdiók helyett közvetlenül a GADGET-be tárolhassák el. A szakszervezettől magát elhatároló → Konsalik, aki évekkkel ezelőtt megvásárolta könyvei egyik kiadóját („Hestia”), még aznap a döntés ellen foglal állást.

Ésszerűsítve: a kiadó.

1987. január 2.: Az időközben közvetlenül a Belügyminisztérium hatáskörébe utalt GADGET vezérigazgatója az egyes alkotások számítógépre viteléből adódó fölösleges költségekre hivatkozva bejelenti, hogy a műveket a továbbiakban a belső ésszerűsítés keretében információegységekre bontva fogják betáplálni. Ettől kezdve kizárólag adatokat tárolnak el. Az újonnan beérkező műveket bitnyi egységekre osztják (szplitingelik) és a már bentlévő anyaggal korrelálják. A memóriában lévő információkat így nem kell még egyszer beírni. Az elektronikus adatfeldolgozású könyvtár ezzel végleg adatbankká alakult át. A szakértők pedig hamarosan diagnosztizálhatták, hogy az új művek a bevitel során semmivé foszlanak szét. Mivel a szerzőknek nem áll rendelkezésére más információ mint a GADGET-ben tároltak, újakat sem kínálhatnak, s műveik fölöslegesnek bizonyulnak.

Ésszerűsítve: a mű, a szerző.

1990. október 10.: A → „Német Könyvkereskedők Érdekvédelmi Egyesülése” levonja az időközben végbement fejlődésből eredő konzekvenciákat, s felosztatja magát. A tényt elkendőzendő testületileg deklarálja csatlakozását a „Kábelfektetők Iparszövetségéhez”. Az ekkor zajló könyvvásárt

– mottója: „A tegnap üvegszálától a holnap kommunikációjáért”
 – békedíjasa: Lothar Späth („a kábelfektetők és satellit-televíziósok kibékítése érdekében folytatott fáradhatatlan tevékenységéért”) hivatalosan az utolsóknak nyilvánítják.

Petra Kelly szövetségi kancellár az ország valamennyi polgárához intézett (III. sz. információs kategória) üdvözlőbeszédet ír be a GADGET-be. „Régóta várt lezárásához érkezett el a fakitermelés terhes tradíciója.” Ezzel a korábban folytatott → papírgyártásra utalt, aminek alapanyagát az akkor még fellelhető → fa alkotta.

Ésszerűsítve: az „Érdekvédelmi Egyesülés”, a könyvvásár.

1991. december 24.: A 0815/1984_{xy} számú biokisgazdával az utolsó állampolgárt is csatlakoztatják a GADGET-hez. Ezzel mindenfajta tudás bárhol és bármikor hozzáférhetővé vált. Mostantól ésszerűtlen bármit is fejben tartani, s különösen akkor lesz az, ha az emberi agy a GADGET kompatibilissá tételével terminálként és monitorként közvetlenül is alkalmazható lesz. Ennek megvalósítása a közeljövő feladata, jelenleg már a tömeggyártás technológiájának fejlesztésén dolgoznak.

Ésszerűsítve: az olvasó.

A GADGET-szervízzolgálat figyelmeztetése:

Az utolsó használó kapcsolja ki a gépet.

Sátrány Ákos munkája